

DOKAZOVÁNÍ, SOUDNÍ ROZHODNUTÍ

Mgr. Miloslav Hrdlička

DOKAZOVÁNÍ V CIVILNÍM SOUDNÍM ŘÍZENÍ (ZEJMÉNA § 120 A NÁSL. OSŘ)

DOKAZOVÁNÍ – POJEM A CHARAKTERISTIKA

- **Dokazování** – právem upravený postup soudu a účastníků, který směřuje ke zjištění skutkových **poznatků o skutečnostech rozhodných pro dané řízení (pro rozhodnutí)**
- V tomto procesu hraje nejdůležitější roli **soud**, ale je nutné upozornit i na roli procesních stran, která je různá v jednotlivých fázích dokazování
- Nutné odlišit od tzv. **osvědčení** skutečností –
  - Skutečnost není dokázána, ale postačí, pokud se jeví jako **pravděpodobná**
  - Např. u **předběžných opatření**

VYBRANÉ PROJEVY ZÁSAD CIVILNÍHO PROCESU V OBLASTI DOKAZOVÁNÍ

- Rozdílné uplatnění zásad ve **sporném** a **nesporném** řízení
- **Sporné řízení**
  - Zásada projednací (aktivita na procesních stranách)
- **Nesporné řízení**
  - Zásada vyšetřovací (aktivita na soudu, účastníci nezbaveni povinnosti tvrdit rozhodné skutečnosti a označit důkazy, ale neuplatní se plně pravidla o tzv. břemenu tvrzení a břemenu důkazním)
- **Společné pro obě řízení:**
  - Zásada ústnosti
  - Zásada přímosti
  - Zásada volného hodnocení důkazů

POVINNOSTI A PROCESNÍ BŘEMENA SPOJENÁ S DOKAZOVÁNÍM

- Účastníci mají obecně povinnost **tvrdit rozhodné skutečnosti a označit důkazy** na podporu svých tvrzení (§101 OSŘ a 120 OSŘ)
- **Břemeno tvrzení a břemeno důkazní** – procesní odpovědnost stran za to, že budou tvrdit rozhodné skutečnosti a navrhnou důkazy k prokázání svých tvrzení skutkového stavu
- Rozdíl mezi **sporným a nesporným řízením v uplatnění břemen**
- Tzv. **neunesení břemene (tvrzení a důkazního)** – rozhodnutí v neprospěch toho účastníka, který netvrdil všechny rozhodné skutečnosti, popřípadě neoznačil všechny skutečnosti
  - Uplatní se pouze ve **sporném řízení**

JEDNOTLIVÉ FÁZE PROCESU DOKAZOVÁNÍ

- Navrhování důkazů
- Obstarávání důkazních prostředků
- Provádění důkazů
- Hodnocení důkazů

NAVRHOVÁNÍ DŮKAZŮ - § 101 OSŘ A §120 OSŘ

○ Sporné řízení

- Povinnost navrhnout(označit) důkazy na procesních stranách(v souladu se zásadou projednací)
- Soud **může provést** jiné důkazy jen za předpokladu, že je třeba objasnit některé skutečnosti a tato potřeba musí vyplynout z obsahu spisu(§ 120/2 OSŘ)

○ Nesporné řízení

- Účastníci mají povinnost tvrzení i označit důkazy
- **Soud má ale povinnost** provést i jiné než navrhnuté důkazy, pokud je to třeba ke zjištění skutkového stavu (§ 20 a 21 ZZŘS – povinnost soudu zjistit všechny skutečnosti důležité pro rozhodnutí)

OBSTARÁVÁNÍ DŮKAZNÍCH PROSTŘEDKŮ

- Hlavní role **soud:**
  - Ustanovuje znalce
  - Vyžádá si vydání listiny(mimo níže uvedené)
  - Předvolá svědka
  - Vyžádá si zprávy o důležitých skutečnostech(§128 OSŘ)
  - Zajistí předmět ohledání
- Žalobce má povinnost k žalobě přiložit **písemné důkazy**(§ 79/2 OSŘ)
- Žalovaný má tuto povinnost ve vyjádření k žalobě(§ 114a OSŘ)
- Při obstarávání důkazních prostředků **povinnost účastníků i třetích osob k součinnosti**

PROVÁDĚNÍ DŮKAZŮ (§ 122 OSŘ)

- Provést důkaz může **pouze soud**
- Možnost **dožádání**(=důkaz proveden jiným soudem) - stranám musí být umožněno se zúčastnit provádění důkazů a vyjádřit se
- Soud provádí dokazování zásadně **při jednání**
- Strany musí mít možnost se k důkazům vyjádřit
- **Soud rozhoduje, které důkazy provede**
- Někdy právní předpis stanovuje, **který důkaz musí soud provést – např. § 38 ZZRS** - Soud vyslechne posuzovaného, znalce, podle okolností ošetřujícího lékaře posuzovaného, jeho opatrovníka a provede popřípadě další vhodné důkazy.
- Neexistuje **povinnost provést veškeré důkazy navržené účastníky**, ale pozor na **tzv. opomenuté důkazy**.

PROBLEMATIKA TZV. OPOMENUTÝCH DŮKAZŮ

- Pojem používaný zejména **judikaturou ESLP a ÚS**
- Jedná se o porušení **práva na spravedlivý proces**
- **Jedná se o důkazy, které**
  - Soud odmítl provést důkaz a toto ani v odůvodnění rozhodnutí neodůvodnil
  - Soud důkaz provedl, ale žádným způsobem ho nehodnotil
- **Judikatura: I. ÚS 854/09, II. ÚS 1437/07, II. ÚS 262/04**

HODNOCENÍ DŮKAZŮ

- Zásada volného hodnocení důkazů - **vyjádřena v ustanovení § 132 OSŘ**
- Jedná se vlastně o myšlenkový proces soudce
- Podstata – zákon soudu neukládá, jakou důkazní sílu mají jednotlivé důkazní prostředky
- Týká se výlučně **hodnocení pravdivosti (věrohodnosti všech důkazů – i např. znaleckého posudku).**
- **Netýká se závažnosti důkazu – její relevance (tedy např. se ukáže, že skutečnost byla dokázána, ale není právně významná z hlediska uplatněného práva) ani zákonnosti důkazů**
- Soudce by měl být přesvědčen o správnosti svého hodnocení – často užíván pojem – s „praktickou jistotou“
- Zásada volného hodnocení důkazů nesmí být zaměňována s pojmem **svévole**

PŘEDMĚT DOKAZOVÁNÍ

- **Negativní vymezení** - Které skutečnosti nejsou předmětem dokazování?
  - **Skutečnosti obecně známé**(tzv. notoriety)
  - **Skutečnosti úředně známe** – např. informace v informačním systému datových schránek (rozhodnutí ÚS sp.zn. II. ÚS 3518/11)
  - **Právní předpisy** – pouze ohledně těch, které jsou uvedeny ve Sbírce zákonů ČR
- **Soud může vzít za svá shodná skutková tvrzení účastníků** – neprovádí se dokazování
- **Z výše uvedeného plyne, že předmětem dokazování jsou zejména (mezi účastníky) sporné skutečnosti**

DŮKAZNÍ PROSTŘEDKY – VÝČET A CHARAKTERISTIKA

○ Ustanovení § 125 OSŘ:

- Důkazní prostředek je jakýkoli prostředek, kterým lze **zjistit stav věci**

+

- upravuje **demonstrativní výčet** důkazních prostředků (tedy je možné využít i jiných důkazních prostředků – např. konfrontace, audiovizuální záznam).

○ **Výčet:**

- Výslech svědka
- Znalecký posudek, odborné vyjádření
- Listina
- Zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob
- Výslech účastníků

VÝSLECH SVĚDKA I.(§ 126 OSŘ)

- Soud **předvolá osobu**, která je označena jako svědek
- Svědek – nezastupitelná osoba, která nějakou skutečnost vnímala pomocí vlastních smyslů
- Tato předvolaná osoba má povinnost vypovídat (§ 126 OSŘ)
- V případě nedostavení se je možné využít **předvedení**(§ 52 OSŘ) či **pořádkové pokuty** (§53 OSŘ)
- Svědek má **povinnost vypovídat pravdu a nic nezamlčovat** – i trestněprávní sankce při porušení
- **Odmítnout výpověď** může jen z důvodu, že by způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, nebo osobám blízkým

VÝSLECH SVĚDKA (§ 126 OSŘ) – PRŮBĚH I.

○ Výslech ad generalia(všeobecný)

- Zjištění totožnosti
- Zjištění poměru svědka k věci a k účastníkům
- Zjištění jiných skutečností, které by mohly mít vliv na věrohodnost výpovědi
- Poučení o právech svědka(právo odepřít výpověď, právo na svědečné)
- Poučení o povinnostech(vypovídat pravdu a nic nezamlčovat)
- Poučení o trestních následcích – křivá výpověď - § 346 trestního zákoníku

VÝSLECH SVĚDKA (§ 126 OSŘ) – PRŮBĚH II.

- **Výslech ad specialia(výslech k věci)**
  - Svědek by měl sám souvisle vylíčit vše, co ví o předmětu výslechu
  - Poté kladeny otázky soudem – k vyjasnění některých skutečností
  - Poté mohou klást otázky účastníci řízení, jejich zástupci, znalec.
- Nesmí být kladeny otázky nesouvisející s předmětem řízení a otázky tzv. kapciósní – úskočné a klamavé
- Nárok na svědečné
- **Hodnocení důkazů soudem** – nejen to, co svědek vypověděl

ZNALECKÝ POSUDEK I., ODBORNÉ VYJÁDŘENÍ (§ 127 A 127A OSŘ)

- Soud má vyžádat od orgánu veřejné moci odborné vyjádření a pokud to není dostačující – ustanoví znalce
- Znalecký posudek je vypracován v případech, kdy jsou pro rozhodnutí soudu **důležité nějaké odborné znalosti**
  - Někdy ukládá povinnost vyhotovit jej **zákon** (§ 38 ZZŘS) nebo vyplývá z **judikatury** (stanovení nové hranice pozemků – R 65/72)
- Osoba znalce **je zaměnitelná** (svědek ne)
- Znalec nemůže být podjatý – možnost stanovit jiného
- Právní úprava postavení znalců – **zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících + OSŘ**
- Soud musí vymezit znalci konkrétní úkol
- Znalecký posudek se skládá z:
  - **Nálezu** – popis relevantních skutečností
  - **Posudku** – odborné posouzení skutečností, vyjádření znalce k zadanému úkolu
  - **Znalecké doložky** – označení znalce, ve kterém seznamu znalců je zapsán, v jakém oboru
- Znalecký posudek – především **ústní** – mohou být znalci kladeny otázky i ze strany účastníků a jejich zástupců. Obvykle vypracován i písemný znalecký posudek.

ZNALECKÝ POSUDEK II. (§ 127 A 127A OSŘ)

- Znalecký posudek předložený jednou ze stran – až do novely OSŘ provedené zákonem č. 218/2011 Sb. považován za **listinný důkaz – vliv ve fázi hodnocení důkazů**
- Výše uvedená novela vložila do OSŘ **§ 127a**, který dopadá na znalecké posudky předložené stranou
- Výslovně zákon hovoří o **způsobu provádění takového důkazu**
- Stále zřejmě nutné **oddělovat** znalecké posudky zadané k vypracování soudem a znalecké posudky předložené účastníkem

LISTINA (§129 OSŘ)

- Důkaz listinou se provádí tak, že předseda senátu listinu přečte, popřípadě sdělí její obsah
- Je třeba rozlišit listiny **soukromé a veřejné – toto dělení nově v NOZ**
- **Veřejné listiny:**
  - listiny, které byly vydány státními orgány v mezích jejich pravomoci a další listiny, které za veřejné prohlásí zákon (např. notářské zápisy)
  - Zkoumána pravost – zda byla vydána uvedeným orgánem
  - Pravdivost – považována za pravdivou, dokud není prokázán opak (vyvratitelná právní domněnka)
- **Soukromé listiny:**
  - Zkoumána pravost i pravdivost – může být zpochybněna pouhou námitkou
  - Důkazní břemeno je pak na subjektu, který se listiny dovolává
- **Rozdíl je tedy v důkazní síle**

VÝSLECH ÚČASTNÍKA (§131 OSŘ)

- **Podpůrný důkaz** – je možné k němu přistoupit až tehdy, pokud
  - Nelze prokazovanou skutečnost prokázat jinak
  - Účastník musí souhlasit
  - § 22 ZZŘS – speciální úprava - Výslech účastníků je možné nařídit vždy, je-li toho ke zjištění skutkového stavu třeba. Souhlas účastníka se nevyžaduje.
- Účastník **není trestně odpovědný za svou výpověď**
- Průběh – obdobně jako u výslech svědka

INSTITUTY SPOJENÉ S DOKAZOVÁNÍM

- **Úvaha soudu nahrazující důkaz (§ 136 OSŘ)**
- Jedná se situace, kdy by bylo **nemožné určit výši nároku** vůbec nebo jen s **nepoměrnými obtížemi** (vzhledem k předmětu řízení)
- Využitelné např. při stanovení výše nemajetkové újmy
- Soud potom sám stanoví výši nároku
- Tato úvaha **není volná** – musí být opřena o důležité argumenty, odůvodněna a přezkoumatelná v instančním postupu.
- **Není možné využít při stanovování základu nároku – tedy samotné existence nároku**

SOUDNÍ ROZHODNUTÍ

SOUDNÍ ROZHODNUTÍ - CHARAKTERISTIKA

- Jedná se procesní úkon soudu, kterým uskutečňuje svou činnost
- Definice – je to výrok soudu, který má závazné právní důsledky stanovené objektivním právem
- **Základní rysy:**
  - **Autoritativnost** – soud státním orgánem, vykonává funkci donucovací
  - **Závaznost** – vázanost procesních subjektů včetně soudu (někdy i třetích osob – např. § 27 ZZŘS)
  - **Specifičnost** – tento procesní úkon vyhrazen pouze soudu

SOUDNÍ ROZHODNUTÍ – ČLENĚNÍ

- Podle obsahu rozhodnutí
  - **Rozhodnutí ve věci samé(meritorní)**
  - **Ostatní rozhodnutí(nemeritorní)** – někdy též označovány jako **procesní**
    - Termín věc sama – předmět občanskoprávního soudního řízení, tj. v návrhu uplatněný nárok, subjektivní právo nebo právem chráněný zájem
    - Soud by **měl zjistit předmět soudního řízení** – důležité pro rozhodnutí – co může soud v rozhodnutí přiznat
- Podle právních účinků
  - **Konstitutivní** - mění se hmotněprávní vztah (např. zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví)
  - **Deklaratorní** – hmotněprávní vztah pouze zjištěn (neměněn rozhodnutím)

SOUDNÍ ROZHODNUTÍ – ČLENĚNÍ II.

- Podle obsahu výroku
  - **Na plnění**
  - **Určovací**
  - **Statusové**
  - (někdy též uváděny tzv. rozhodnutí o **založení, změně nebo zrušení právního vztahu**)
- Podle vyčerpání předmětu řízení
  - **Konečný**
  - **Částečný (§ 152/2 OSŘ)**
  - **Mezitimní (§ 152/2 OSŘ)**
- Podle toho, který subjekt rozhodnutí vydal (podle instance, složení soudu)

SOUDNÍ ROZHODNUTÍ - FORMY

- **Rozsudek**(se rozhoduje ve věci samé - § 152/1 OSŘ)
- **Usnesení**(ve věcech, kdy podle zákona nemá být rozhodnuto rozsudkem - § 167/1 OSŘ). Meritorní i nemeritorní
- **Platební rozkaz** – soud rozhoduje o věci samé v tzv. **zkráceném řízení**
- **Elektronický platební rozkaz**
- **Směnečný(nebo šekový) platební rozkaz**
- **Evropský platební rozkaz**

PROCES VZNIKU SOUDNÍHO ROZHODNUTÍ

- Vznik(vynesení) soudního rozhodnutí
- Vyhlášení soudního rozhodnutí
- Písemné vyhotovení soudního rozhodnutí
- Doručení soudního rozhodnutí

SOUDNÍ ROZHODNUTÍ

- **Právní moc**
- **Vykonatelnost**

PRÁVNÍ MOC SOUDNÍHO ROZHODNUTÍ

- Právní moc je možné chápat jako vlastnosti soudního rozhodnutí (které rozhodnutí nabylo dodatečně při splnění stanovených předpokladů) spočívající v jeho **konečnosti, závaznosti a nezměnitelnosti**
- Rozlišujeme:
  - **Formální stránka právní moci**
  - **Materiální stránka právní moci**
    - **Pozitivní stránka**
      - **Objektivní meze**
      - **Subjektivní meze**
    - **Negativní stránka**

FORMÁLNÍ PRÁVNÍ MOC

- Ustanovení § 159 OSŘ – **doručený**(řádně, účinně) rozsudek, který **již nelze napadnout odvoláním**
  - Po uplynutí lhůty pro podání odvolání – 15 dní od doručení písemného vyhotovení
  - V případě rozhodnutí soudu druhé instance – již doručením
- Vyjadřuje **konečnost rozhodnutí**

MATERIÁLNÍ PRÁVNÍ MOC – POZITIVNÍ STRÁNKA

- Jedná se o **závaznost rozhodnutí**
- Rozlišujeme:
  - **Objektivní meze závaznosti**
    - Co zavazuje?
    - Pouze výrok
  - **Subjektivní meze závaznosti**
    - Koho rozhodnutí zavazuje? – § 159a OSŘ
      - Obecně - účastníky řízení a soud- tedy inter partes
      - Statusové věci – erga omnes - § 27 ZZŘS

MATERIÁLNÍ PRÁVNÍ MOC – NEGATIVNÍ STRÁNKA

- **Nezměnitelnost rozhodnutí** – ve smyslu § 159a/4 OSŘ
- Pravomocný rozsudek **zakládá překážku rei iudicatae**, která je neodstranitelným nedostatkem procesní podmínky – nové řízení se zastavuje
- **Výjimky** – mimořádné opravné prostředky – § 163 OSŘ

VYKONATELNOST SOUDNÍHO ROZHODNUTÍ

- Vlastnost soudního rozhodnutí spočívající v jeho **vynutitelnosti**(povinností v něm stanovených) prostřednictvím(za pomoci) státního donucení
- Rozlišujeme:
  - **Formální stránku vykonatelnosti**
    - § 161 OSŘ – jakmile uplyne **tzv. pariční lhůta** = lhůta k dobrovolnému splnění povinnosti stanovené v rozhodnutí
    - Pokud není v rozsudku **stanovena povinnost k plnění** – vykonatelný jakmile nabude právní moci
  - **Materiální stránku vykonatelnosti**
    - § 261a OSŘ – stanovuje, co musí být v rozhodnutí uvedeno – označení osob, rozsah a obsah povinností, atd.
- Vykonatelnost usnesení - § 171 OSŘ

JEDNOTLIVÉ FORMY SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ

ROZSUDEK (§ 152 a násl. OSŘ)

- Rozsudkem se **rozhoduje ve věci samé**
- Pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení (§ 154 OSŘ)
- Vyhlašuje se **vždy veřejně**
- Soud rozhoduje obvykle **na základě zjištěného skutkového stavu**
- Výjimky (u rozsudků):
  - **Rozsudek pro uznání**
  - **Rozsudek pro zmeškání**

SPECIÁLNÍ PŘÍPADY ROZSUDKŮ

○ **Rozsudek pro uznání (§ 153a OSŘ)**

- Předpoklad:
  - Uznání žalovaného
- Fikce uznání nároku – např. § 114b, §114c OSŘ
- Význam i např. pro odvolací důvody - § 205b OSŘ

○ **Rozsudek pro zmeškání (§ 153b OSŘ)**

- Předpoklady:
  - Nedostavení se žalovaného k prvnímu jednání bez řádné omluvy
  - Návrh žalobce
- Tvrzení považována za nesporná - fikce
- Podle § 25/2 ZZŘS – nelze vydat v řízeních upravených v ZZŘS

PÍSEMNÉ VYHOTOVENÍ ROZSUDKU (§ 157 a § 158 OSŘ)

- **Záhlaví**
- **Výrok(enunciát)**
- **Odůvodnění**
- **Poučení**
- **Podpis**

USNESENÍ (§ 167 a násl. OSŘ)

- Zpravidla se touto formou rozhoduje o **procesních otázkách**
- Zákon může stanovit, že usnesením se rozhodne i meritorně – např. v řízení o pozůstalosti
- Pokud není speciální právní úprava – použije se přiměřeně úprava pro rozsudek
- Usnesením se rozhoduje např.:
při zastavení řízení, odmítnutí návrhu, o smíru, věci, které se týkají vedení řízení

PLATEBNÍ ROZKAZ (§ 172 a násl. OSŘ)

- **Rozhodnutí ve věci samé**
- Podmínky pro vydání - § 172 OSŘ
- Platební rozkaz musí být řádně doručen do vlastních rukou.
- Není možné podat odvolání, ale obranou je tzv. **odpor**
(Odvolání jen k výroku o nákladech řízení)

ELEKTRONICKÝ PLATEBNÍ ROZKAZ (§ 174a OSŘ)

- Jedná se o platební rozkaz, kdy
  - návrh na jeho vydání byl podán na **elektronickém formuláři** podepsaným zaručeným elektronickým podpisem
  - Týká se peněžitého plnění do max. **výšky 1000 000 Kč.**
- Možnost využít právní úpravu platebního rozkazu

SMĚNEČNÝ (NEBO ŠEKOVÝ) PLATEBNÍ ROZKAZ (§ 175 OSŘ)

- Nutné předložit **v prvopisu směnku (nebo šek)**
- Vydání nutné navrhnout
- Požadovaná částka má **být zaplacena do 15 dnů**

- **Obrana – Námitky**, které musí být odůvodněné
  - Neruší se směnečný platební rozkaz, ale soud nařídí jednání ohledně námitek

- **Odvolání** – pouze proti výroku o nákladech řízení

DĚKUJI ZA POZORNOST

